

Mensenwereld Arthimedes

Symposium

Veranderwegen naar een leefbare aarde: een waarde geladen zoektocht?

4 november 2021 van 13.00-17.00 uur in Theater Perdu

Een gesprek tussen beleidspraktijk, onderwijs, wetenschap en burgerinitiatief

De Kring Andragologie organiseert over verduurzamen een tweede symposium op donderdagmiddag 4 november 2021 van 13.00-17.00 uur in Theater Perdu in Amsterdam. Daarnaast kan men ook online via livestream deelnemen. Dit als vervolg op het eerdere symposium 'Verduurzamen vanuit sociaal veranderkundig perspectief' uit 2019.

(<https://www.andragologie.org/archief/evenementen/>)

Verduurzamen in een maatschappelijke impasse

In de herfst van 2021 lijkt de impasse compleet te worden in onze nationale democratie: pijnlijk zichtbaar voor de burgers, in de politiek maar tegelijk direct voelbaar in allerlei sectoren en transitie-opgaven. Op weg naar een betere, voor iedereen duurzame toekomst staan belangen recht tegenover elkaar en loopt de top-down (uitvoering van de) beleidspraktijk vast. Ondertussen nemen burgers en burgerinitiatieven zelf het heft in handen en proberen op deelterreinen nu al in hun eigen situatie een duurzame toekomst te realiseren.

Op wereldschaal ondertussen is in Glasgow van 1-12 november de 26ste Conference of Parties (COP) van de *United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)*. Met als doel uitwerking van de implementatie richtlijnen van het 'Paris Rulebook'.

De weg van verduurzaming: een spaghetti aan complexiteit

Verduurzamen, klimaatverandering (CO₂) en partiële transities (o.a. energie, stikstof, water, landbouw, wijken, wonen) vormen een spaghetti van complexiteit. In twee jaar tijd is het debat inmiddels verschoven van *of* naar de vraag *hoe*. Dagelijks worstelen projectleiders, gemeenten, burgers en bedrijven met de implementatie van gefragmenteerd overheidsbeleid. Ze lopen vast in de uitvoering van top-down maatregelen en in beleid dat is gebaseerd op politieke compromissen. Staan alleen de omstreden inhoudelijke maatregelen en tegenover elkaar staande belangen in de weg, of is er eigenlijk een andersoortige weg nodig? Een weg waar integraal denken en handelen uitgangspunt vormen. En oplossingen waar burgers zich ook bij betrokken voelen.

De Kring wil met dit symposium het doorgaand gesprek tussen praktijk en theorie rondom verduurzamen een stap verder brengen. In zijn wetenschappelijke essay en nieuwe boek *Naar aan leefbare aarde* (2021) biedt auteur Gerard Donkers een praktijkgericht antwoord in de zoektocht naar veranderwegen: een integratieve benadering van verduurzamen vanuit een andragologisch perspectief. Waarbij de zoektocht naar gedeelde waarden het centrale draaipunt vormt.

Programma

ANDERE VERANDERWEGEN IN GESPREK

Met representanten van verschillende werkvelden van verduurzamen – beleidspraktijk, onderwijs, wetenschap, burgerinitiatieven - staat dit symposium stil bij de meest basale vraag die over het geheel gaat: Wat zijn veranderwegen naar een leefbare aarde?

Aanknopingspunten vinden we wellicht indien we inzoomen op specifieke vragen als:

- Hoe verhouden de verschillende transitieopgaven op ecologisch, economisch, politiek en cultureel gebied zich tot elkaar?
- Hoe verhouden deze zich tot de bredere beweging van verduurzamen?
- Voor welke dilemma's ziet het onderwijs zich in de huidige gefragmenteerde praktijk van verduurzamen geplaatst?
- Is het mogelijk via een integrale aanpak met elkaar als burgers de aarde leefbaar te maken? En daarmee de kloof tussen praktijk en theorie te overbruggen?
- Wat kunnen beleidspraktijken en overheden leren van de transitiepraktijk? Wat hebben de burgers er aan? En hoe blijven alle betrokkenen leren?
- Wat zijn mogelijk andere/nieuwe handelingsperspectieven van burgerinitiatieven bij een meer samenhangende aanpak van transitieopgaven uit oogpunt van verduurzamen?

Inleidingen

Het gesprek wordt gestart met drie inleidingen vanuit de wetenschap, het onderwijs en de beleidspraktijk. Dit zijn:

- **Dr. Gerard Donkers** over 'Verduurzamen vanuit de samenhang van alles wat leeft'.
Inleiding is gebaseerd op zijn ideeën en boek om de balans tussen natuur, mens en maatschappij te herstellen. Donkers is zelfstandig wetenschapper en auteur
- **Martin de Wolf** over 'Dilemma's van verduurzaming in het onderwijs'
Inleiding is gebaseerd op zijn opgave om het thema duurzaamheid op een logische manier in het onderwijs in te kunnen passen. De Wolf is Programmadirecteur Transitie Educatieve Opleidingen bij Fontys Hogescholen
- **Dr. Eva Kunseler** over 'Beleidspraktijken in transitie: uitdagingen van overheden, wat leren ze en wat hebben de burgers er aan?'
Inleiding gebaseerd op haar werk als onderzoeker en milieubeleidswetenschapper op het vlak van de energietransitie, gericht op transformatief leren bij overheden. Zij is bovendien coördinator van het onderzoeksprogramma Leren in opgavegerichte netwerken bij het Planbureau voor de Leefomgeving.

Het KRING-gesprek tussen praktijk, beleid en theorie

Na de pauze start het KRING-gesprek met een aftrap vanuit de wereld en het perspectief van de burgerinitiatieven. Aan het woord komen:

- de burger en zijn burgerinitiatief.
Eén of meer representanten van 'het burgerinitiatief' zullen vanuit hun (reflectie op) de praktijk reageren op de inleidingen en aangeven of zij daarin nieuwe verandere-wegen zien. En mogelijke nieuwe handelingsperspectieven voor hun realisatiegerichte (bottom-up) aanpak.
- deelnemers in de zaal uit het onderwijs: docenten en studenten
- deelnemers in de zaal uit de beleidspraktijk: voorbereidend en uitvoerend (transities)
- deelnemers in de zaal uit de wetenschap: docenten en onderzoekers
- deelnemers die online deelnemen via een livestream.

Het boek 'Naar een leefbare aarde'

De denklijnen en voorstellen die de auteur Gerard Donkers in zijn boek heeft uitgewerkt in de vorm van een wetenschappelijk essay vinden zijn oorsprong in het benaderen van verduurzamen vanuit een sociaal veranderekundig perspectief. Het is mede resultaat van een voortdurend gesprek binnen de Kring Andragologie. De verwachting is dat dit boek een inspirerende bijdrage kan leveren aan de maatschappelijke zoektocht naar een leefbare aarde.

Het eerste exemplaar zal daarom worden aangeboden aan een invloedrijke representant van de Trouw Duurzame Top 100 door de voorzitter van de Kring.

Deelnemers aan het symposium hebben de gelegenheid om dit boek tegen een gereduceerde prijs van 50% aan te schaffen en zich zo verder te verdiepen in een methodische aanpak van sociale verandering op micro-, meso- en macroniveau.

Vervolg: symposium verslag en Verduurzamen-paper

De Kring beschouwt dit symposium als een volgende stap in de verdere sociaal veranderekundige kennisontwikkeling rond verduurzamen. De opbrengst van het symposium zal de Kring zo spoedig mogelijk publiceren in een verslag en een zogenaamd Verduurzamen-paper met inzichten en onderbouwde handelingsperspectieven die uit deze middag zijn voortgekomen.

Voor wie

Dit symposium is bedoeld voor iedereen die werkt aan en denkt over transitieopgaven en verduurzaming, met betrekking tot kennisontwikkeling en -overdracht, beleidsontwikkeling en -uitvoering, concrete transitieprojecten en burgerinitiatieven. Kortom:

- Wetenschappers, docenten en studenten
- Transitieleiders en professionals bètatechniek
- Beleidsambtenaren, bestuurders en politici
- Burgerinitiatieven
- Belangstellende burgers

Praktische zaken

Datum, tijd, plaats en plaatsing

Donderdag 4 november 2021 - Theater Perdu, Kloveniersburgwal 86, 1012 CZ Amsterdam

Aanvang 13.00 uur – einde 17.00 uur (*zaal open om 12.30 uur*)

Livestream online deelname: van 13.00 - 17.00 uur (*inloggen vanaf 12.45 uur*)

Deelname tickets en livestream links: worden per email toegezonden na betaling

Toewijzing zaalplaatsen: om te zorgen voor een evenwichtige verdeling in werkvelden en gespreksdeelname zullen de 75 toegestane plaatsen per werkgebied categorie worden verdeeld over de aanmelders naar volgorde van binnenkomst van de aanmelding.

Belangstellenden waarvoor geen zaalplaats meer beschikbaar is kunnen uiteraard wél via de interactieve livestream deelnemen aan het symposium.

Prijzen deelname

ZAAL	categorie	ticketprijs	ONLINE	via livestream	
1.1	ticket -standaard	€ 65,00	1.7	ticket livestream - standaard	€ 10,00
1.2	ticket- combi boek	€ 77,50	1.8	ticket livestream - combi boek + verzending	€ 27,50
1.3	burgerinitiatief - standaard	€ 32,50			
1.4	burgerinitiatief - combi boek	€ 45,00			
1.5	studenten - standaard	€ 10,00			
1.6	studenten - combi boek	€ 22,50			

Aanmelden, bevestigingen en betaling

Aanmelden (**klik hier**) kan via de website Kring Andragologie van de Universiteit van Amsterdam. Vervolgens ontvangt u óf een bevestigingsmail van deelname met factuur óf een mail met ontvangstbevestiging van aanmelding. In het laatste geval ontvangt u zo spoedig mogelijk bericht van plaatsing in de zaal met factuur.

Na betaling van de factuur ontvangt u een bevestigingsmail van definitieve deelname. Deze laatste mail geldt als uw deelnamebewijs aan de zaal. De bevestigde online deelnemers ontvangen uiterlijk een dag van te voren een mail met de online link om in te loggen in de livestream.

Organisatie & Contact

De Kring Andragologie – Universiteit van Amsterdam

U kunt contact opnemen c.q. informatie vinden over de Kring Andragologie via:

andragologie@uva.nl (organisatie)

dhs@lie-xs.nl (inhoudelijke vragen)

www.alumni.uva.nl/andragologie

Locatie symposium:

Theater Perdu

Kloveniersburgwal 86

1012 CZ Amsterdam

Tel: 020 627 62 95

Bereikbaarheid

Stichting Perdu - het theater, de poëzieboekhandel en de uitgeverij - is zeer centraal gelegen op Kloveniersburgwal 86, om de hoek bij de Nieuwe Doelenstraat, dus vlakbij het Waterlooplein en Café De Jaren.

Bent u gebonden aan een (elektrische) rolstoel? Wij beschikken over een 'ram' zodat u naar binnen kunt. Tot onze spijt beschikken wij niet over een rolstoeltoegankelijke toiletvoorziening.

Te voet:

Vanaf het Amsterdamse Centraal Station loopt u in een kwartiertje, via de Nieuwmarkt, naar Perdu.

Met de metro:

Metrolijnen 51, 53 en 54 brengen u naar halte Waterlooplein. Van daaruit is het vijf minuten lopen naar Perdu. Metrolijn 52 stopt bij halte Rokin; ook van daaruit is het een klein stukje lopen.

Met de tram:

Halte Muntplein is de tramhalte die het dichtst bij Perdu ligt. De lijnen 4, 9, 14, 16, 24 en 25 brengen u ernaartoe (let op: lijn 14 rijdt niet van en naar het Centraal Station). Vanaf Muntplein is het vijf minuten lopen.

Met de auto:

Parkeren is in Amsterdam kostbaar en lastig (en voor de deur van Perdu nagenoeg onmogelijk). En vanwege het hectische verkeer in de binnenstad levert een autorit in Amsterdam vrijwel altijd aanzienlijke vertraging op. Mocht u toch met de auto willen komen, dan kunt u die het beste kwijt in Parking Waterlooplein (hoek Valkenburgerstraat / Jodenbreestraat, het best te bereiken via S116). Daar kunt u tot 0.00 u. parkeren voor een relatief aardige prijs. Vanaf daar is het een kleine 10 minuten lopen naar Perdu.

Park & Ride:

Autorijders kunnen er ook voor kiezen hun auto bij een Park & Ride garage te stallen. Daar kunnen auto's voor 6 euro per dag geparkeerd worden. Bovendien zit bij de prijs inbegrepen een ongelimiteerd OV-ticket voor de hele dag. Kijk hier voor Park & Ride faciliteit aan uw kant van de stad (gebruik het tweede drop-down menuutje), en gebruik www.9292ov.nl om uw reis naar Perdu verder te plannen. Aan de hand van bovenstaande routebeschrijvingen kunt u dan uw weg van eindhalte naar Perdu vinden.

Taxi:

Uiteraard kunt u ook een taxi nemen. Dat hoeft ook in Amsterdam geen probleem te zijn, mits u de taxi niet op het Centraal Station bestelt. Bevindt u zich daar, dan is het niet alleen sneller en goedkoper om de tram of de metro te nemen (of zelfs om te wandelen), het is ook beter voor uw humeur. Overal elders in Amsterdam kunt u een prima taxi bestellen door 020-7777777 te bellen.

